โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
การดำเนินงานปีงบประมาณปี 2564 การทำแผนปฏิบัติการงบประมาณปี 2565
การทำแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด (ตุลาคม 2564- กันยายน 2569)

พรชัย จุฑามาศ
เจ้าหน้าที่งานในพระองค์ (นักวิชาการเกษตร)ระดับ 10
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักพระราชวัง

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชมาเป็นเวลาช้านานก่อนคำว่าความหลากหลายทางชีวภาพ (biological diversity) และการอนุรักษ์ (conservation) จะเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ทรงเริ่มอนุรักษ์ต้นยางนาใน พ.ศ. 2503 ทรงทดลองเพาะเมล็ดยางที่เก็บจากต้นยางนา ในเขตอำเภอท่ายางในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข พระราชวังไกลกังวล อ. หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์ และทรงปลูกต้นยางนาเหล่านั้นในแปลงทดลองป่าสาธิตใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร พร้อมข้าราชบริพาร เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 จำนวน 1,250 ต้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพรรณไม้จากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา เพื่อให้เป็นที่ศึกษาพรรณไม้ของนิสิตนักศึกษาแทนที่จะต้องเดินทาง ไปทั่วประเทศ ในวันพืชมงคล 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดช มหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ทรงมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขนุนหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง จึงได้ดำเนินการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาพันธุ์พืชเอกลักษณ์โดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ได้แก่ ต้นขนุนและพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่าง ๆ เช่น พุดสวน มณฑายี่หุบ สมอไทย ทำการอนุรักษ์ไว้ในสภาพปลอดเชื้อ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ในปี พ.ศ. 2529 ทรงพระราชทานให้โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา อนุรักษ์และขยายพันธุ์หวายที่มีค่าทางเศรษฐกิจชนิดต่าง ๆ โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการทำลองปลูกต้นหวายเหล่านั้นในป่ายางนาใกล้พระตำหนักเรือนต้น สวนจิตรลดา และมีพระราชดำริให้ทดลองปลูกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ในปี พ.ศ. 2529 นอกจากมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์พันธุกรรมหวายแล้ว ยังได้จัดทำสวนพืชสมุนไพรขึ้นในโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เพื่อรวบรวมพืชสมุนไพรมาปลูกเป็นแปลงสาธิต รวบรวมข้อมูลสรรพคุณ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ ศึกษาการขยายพันธุ์พืชสมุนไพรโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และเผยแพร่ความรู้ที่ได้สู่ประชาชน เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดช มหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชกระแสกับพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ ให้ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้น (Double Hybridization)

ขึ้นในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชของโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ดำเนินการผสมพันธุ์ผักสองชั้นพร้อมกันไปด้วย

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบต่องานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 ทรงมีรับสั่งกับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง และผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ***"ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ"*** ทำการรักษาฐานทรัพยากรของประเทศ นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง จากที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดช มหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ ***"เราจะปกครองโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"*** ทรงใช้ทศพิศราชธรรมในการปกครองประเทศ และประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามนั้น ทรงมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมาย มากกว่า 4,000 โครงการ และทาง อพ.สธ. เชื่อว่า บทสรุปที่พระราชทานเพื่อพศนิกรของพระองค์ท่านอยู่ได้ พึ่งตนเองได้ คือพระราชดำริที่พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางสายกลาง นำไปสู่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ในเงื่อนความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม นำไปสู่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่สมดุล พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง

เศรษฐกิจพอเพียง คือการพึ่งตนเองได้นั้น จำเป็นต้องมีฐานทรัพยากร ทั้งกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรทีเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญา เพราะภูมิปัญญานั้นกำกับทรัพยากรในเรื่อง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค คือปัจจัยสี่ ซึ่งเปรียบเสมือนฐานในการพัฒนาประเทศ ที่เราจำเป็นต้องมีทรัพยากร และทรัพยากรนั้น เราต้องเป็นเจ้าของสิทธิ มิใช่ทรัพยากรของเราแต่ถูกต่างชาตินำไปศึกษาและนำไปจดสิทธิบัตร

"เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป"

พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดช มหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านมูลนิธินิธิชัยพัฒนา

การประชุมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระหว่างวันที่ 12-14 ตุลาคม พ.ศ.2543 ณ ห้องประชุมสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ**การประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : อนุรักษ์และพัฒนาด้วยจิตสำนึกแห่งนักวิจัยไทย** ระหว่างวันที่ 21-27 มิถุนายน พ.ศ.2544 ณ ศาลาพระเกี้ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การประชุมวิชาการนิทรรศการ **ทรัพยากรไทย :ธรรมชาติแห่งชีวิต** ในระหว่างวันที่ 9-15 พฤษภาคม พ.ศ.2546 ณ สำนักพระราชวัง พระราช วังดุสิต และ**ทรัพยากรไทย : สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว** ระหว่างวันที่ 19- 25 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ คลองไผ่ ตำบล คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2550 ประชุมวิชาการนิทรรศการ **ทรัพยากรไทย :**

ประโยชน์แท้แก่มหาชน ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา เกาะและทะเลไทย ที่บริเวณเขาหมาจอ ตำบลแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี การจัดประชุม วิชาการนิทรรศการปี พ.ศ.2552 **ทรัพยากรไทย : ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย** ระหว่างวันที่ 19-25 ตุลาคม 2552 ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานในการเปิดประชุมวิชาการนิทรรศการ ทรงเปิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก ห้องปฏิบัติการ DNA-Fingerprint การเตรียมการในเรื่องผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย ทำให้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้วิเคราะห์ฐานไทย ฐานชุมชน ฐานของหน่วยงาน ส่วนราชการ มหาวิทยาลัย โรงเรียนที่ร่วมสนองพระราชดำริ นำไปสู่การเรียนรู้ทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ซึ่งจำเป็นประสานกับท้องถิ่น ชุมชน ในการดำเนินการสำรวจฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ท้องถิ่น เช่น ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรตำบลที่ร่วมสนองพระราช ดำริ จากพระราชกระแสที่พระราชทานเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2548 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ***"ทำอย่างไร ให้ชุมชน มาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และให้มีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน"*** และทรงย้ำเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2550 ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา ***"ให้เร่งอนุรักษ์และหาวิธีการรักษาสิทธิ"*** จะเห็นได้ว่าทรงพระอัจฉริยะ ที่ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ช่วยดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้โรงเรียน สถานศึกษา มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น โดยให้นักเรียนนักศึกษา ช่วยในการสำรวจให้รู้ทรัพยากรที่จะต้องอนุรักษ์ และมีการพัฒนาใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สู่เศรษฐกิจพอเพียง ในปีพ.ศ.2554-2558 ได้ร่วมกับมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) จัดทำโครงการรวมใจภักดิ์ปลูกมเหสักข์ – สักสยามินทร์ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระชนมพรรษา 84 พรรษา ขยายพันธุ์โดยวิธีการเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อเป็นไม้พระราชทานไปยังตำบลต่างๆ ทั้ง 7,255 ตำบล เป้าหมาย 8,400,000 ต้น (แปดล้านสี่แสนต้น) เป็นต้นไม้แห่งการร่วมมือร่วมใจกันในทุกภาคส่วน เป็นการสักไว้ในแผ่นดิน เป็นสัญญลักษณ์ แสดงความจงรักภักดี สามัคคีปรองดอง สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี มีมูลค่าเพิ่ม และที่สำคัญ คือ เป็นเครื่องมือที่จะเข้าสู่ท้องถิ่นตำบล เพื่อตำบลจะได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นตำบล และเชื่อมต่อกันเป็นของ อำเภอ จังหวัด และประเทศต่อไปในอนาคต การประชุมวิชาการนิทรรศการ **ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ** จัดขึ้นที่ศูนย์ฝึกหนองระเวียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ศูนย์กลางมหาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 1 – 7 พฤศจิกายน 2554 โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องในทุกระดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน มีทิศทางการดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ ในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของประเทศให้ยั่งยืน เป็นการดำเนินการตั้งแต่ยอดเขาถึงใต้ทะเล ตั้งแต่ยอดเขาจนถึงใต้อ่างเก็บน้ำ จากยอดเขาใหญ่ถึงลุ่มน้ำโขง ที่ต้องมีการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แท้แก่มหาชน การผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย ที่มีฐานไทย ฐานชุมชน ฐานทรัพยากรวัฒนา

ธรรม ภูมิปัญญา พร้อมที่จะก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ อันเป็นผลปรโยชน์แท้แก่ประเทศชาติและประชาชนให้มากที่สุด และในปี 2556 ระหว่างวันที่ 20 - 26 ธันวาคม มีการจัดประชุมวิชาการ นิทรรศการ **ทรัพยากรไทย : นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก** ที่เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าภาพ ประชุมวิชาการ นิทรรศการ ปีพ.ศ. 2558 **ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน** จัดที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีพ.ศ.2560 ทรัพยากรไทย :ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับเป็นเจ้าภาพ จัดที่ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายเพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - สระบุรี จังหวัดสระบุรี **ทรัพยากรไทย : ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เป็นเจ้าภาพ จัดที่ศูนย์การศึกษา.หนองระเวียง อ.เมือง นครราชสีมา วันที่ 28 พฤศจิกายน ถึง 5 ธันวาคม พ.ศ.2562 และการประชุมวิชาการนิทรรศการ **ทรัพยากรไทย : ประโยช์แท้แก่มหาชน** ในปี 2565 ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากการประชุมทุกสองปี ยังมีการประชุมวิชาการ นิทรรศการ สวนพกษศาสตร์โรงเรียนระดับภูมิภาค ในระหว่างปีของการประชุมวิชาการนิทรรศการทรัพยากรไทย ซึ่งในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2553 ได้มีการจัดการประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 1 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี การประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 2 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2555 ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ การประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 3 ในเดือนมิถุนายน 2557 ที่โรงเรียนนนทบุรีวิทยาลัย จังหวัดนนทบุรี การประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 4 ในเดือนกรกฎาคม 2559 กรุงเทพมหานครเป็นเจ้าภาพ จัดที่สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต การประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 5 ในเดือนพฤษภาคม 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี เป็นเจ้าภาพ และจะจัดการประชุมวิชาการนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ 6 ในวันที่ 30 เมษายน ถึง 5 พฤษภาคม 2564 ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช เป็นเจ้าภาพ

การจัดทำแผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ในระยะ 5 ปีที่เจ็ด (ตุลาคม 2564 – กันยายน 2569) ขอให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ จัดทำแผนแม่บทของหน่วยงาน สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.โดยศึกษาจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และโครงการที่มีอยู่ ปรับเข้าร่วมสนองพระราชดำริ โดยในส่วนของมหาวิทยาลัยในกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร (ก8) ให้มีงานสนับสนุนวิชาการในการจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่จะเน้นในเรื่องมาตรฐานและคุณภาพการดำเนินงานสนองพระราชดำริแล้ว อพ.สธ.ยังวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งการดำเนินงานตลอด 28 ปี ในการหวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ และประโยชน์แท้แก่มหาชน โดยเข้าใจ เห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืชและทรัพยากร ร่วมคิดร่วมปฏิบัติจนเกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย ให้มีระบบข้อมูลสื่อถึงกันทั่วประเทศ โดยการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดช มหาราช บรมนาถบพิตร อันเป็นฐานในการ รักษา สืบสาน ต่อยอด ตามพระบรมราโชบายต่อไป

ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีหนังสือขอแจ้งยืนยันการดำเนินการกิจกรรม/โครงการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศที่มีความจำเป็นเร่งด่วน (Quick Win) มีการกำหนดการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้มีศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ โดยจะเริ่มบันทึกข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นในด้านทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญาในรูปแบบ Small Data ในระดับท้องถิ่น ที่จะใช้เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในระดับ Big data ของประเทศต่อไป

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงสืบทอดพระราชภาระของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่จะรักษาฐานทรัพยากรกายภาพ ฐานทรัพยากรชีวภาพ และฐานทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญาของประเทศ เป็นต้นทุนในการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535

การดำเนินงานขับเคลื่อนให้เกิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ตามแผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เรื่องทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น อพ.สธ. โดยได้ประสานกับที่ปรึกษากระทรวงมหาดไทย อพ.สธ. มีความเห็นว่ากระทรวงมหาดไทยควรเป็นหลักในการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เนื่องจากเป็นเรื่องของความมั่นคงในมิติของความมั่นคงทางทรัพยากรของประเทศ และสอดรับกับนโยบายมหาดไทย 4.0 แต่เนื่องจากระทรวงมหาดไทยไม่มีภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงจำเป็นต้องบูรณาการร่วมกันในหลายกระทรวง โดยต้องเป็นนโยบายและตัวชี้วัด กำกับการดำเนินงานสนองพระราชดำริไปยังส่วนราชการอาทิ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและตัวชี้วัดในการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโดยมีนักเรียนช่วยสำรวจในท้องถิ่น มหาวิทยาลัยท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยง และศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำกับการปฏิบัติงานของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกจังหวัด และจะมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสานงานและติดตามการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... ที่กำลังจะมีขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการดูแลเรื่องเกษตร ปศุสัตว์ และประมง มีพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และกระทรวงสาธารณสุขมีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คุ้มครองภูมิปัญญาการแพย์แผนไทย พืชสมุนไพรและถิ่นอาศัย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 เป็นต้น

ดังนั้นจำเป็นต้องมีการประสานงานและหารือด้านโยบายให้ทางกระทรวงมหาดไทยดำเนินการได้ และเป็นหลักของประเทศ ซึ่งมีการประชุมหารือระหว่างผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในวันที่ 2 กรกฎาคม 2561

ในการที่จะให้ประสานงานบรรลุตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องเป็นนโยบายและตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนให้จังหวัดสนับสนุน อปท. โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้ ซึ่งในขณะนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ทาง อพ.สธ. จะทำความเข้าใจกับมหาวิทยาลัยที่จะเป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเครือข่ายข้างต้นและจำเป็นต้องเป็นนโยบายและตัวชี้วัดในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อไป

ตามนโยบายจากสำนักพระราชวังที่ให้ อพ.สธ. เป็นหน่วยประสานงานกลาง และลดขนาดหน่วยงาน บุคลากร อพ.สธ. ได้ดำเนินการวางแผนการประสานงานกับมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประสานภาคเหนือ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ประสานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ประสานภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประสานภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา ประสานภาคใต้ที่มีเครือข่ายมหาวิทยาลัยในจังหวัดต่างๆ อพ.สธ. ได้จัดทำแผนผังมโนทัศน์กระบวนการประสานงานระหว่างหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ระดับจังหวัด ราชการส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยท้องถิ่น มหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. โรงเรียน และ อปท. โดยได้ขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยและประสานกับมหาวิทยาลัย ที่พระราชทานเป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงานและ มหาวิทยาลัยที่ขอพระราชทานเป็นศูนย์ประสานงาน โดยการประสานงานจะอยู่ในกรอบการสร้างจิตสำนึก กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร ภายใต้คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของมหาวิทยาลัยนั้นๆ

แผนผังการดำเนินงานประสานงานของหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ

ทุกแผนผังเป้าหมายที่สุดคือจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ซึ่งเป็นผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงานสนองพระราชดำริ คือการบริหารจัดการ วิชาการ ข้อมูล ภูมิปัญญา คุณธรรมจริยธรรม ทางด้านซ้ายมือจะเป็นเรื่องการเข้าร่วมสนองพระราชดำริ การบริการจัดการ ด้านขวาของแผนผังจะเป็นการดำเนินงาน

แผนผังการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.มหาวิทยาลัย และแผนผังการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.มหาวิทยาลัย

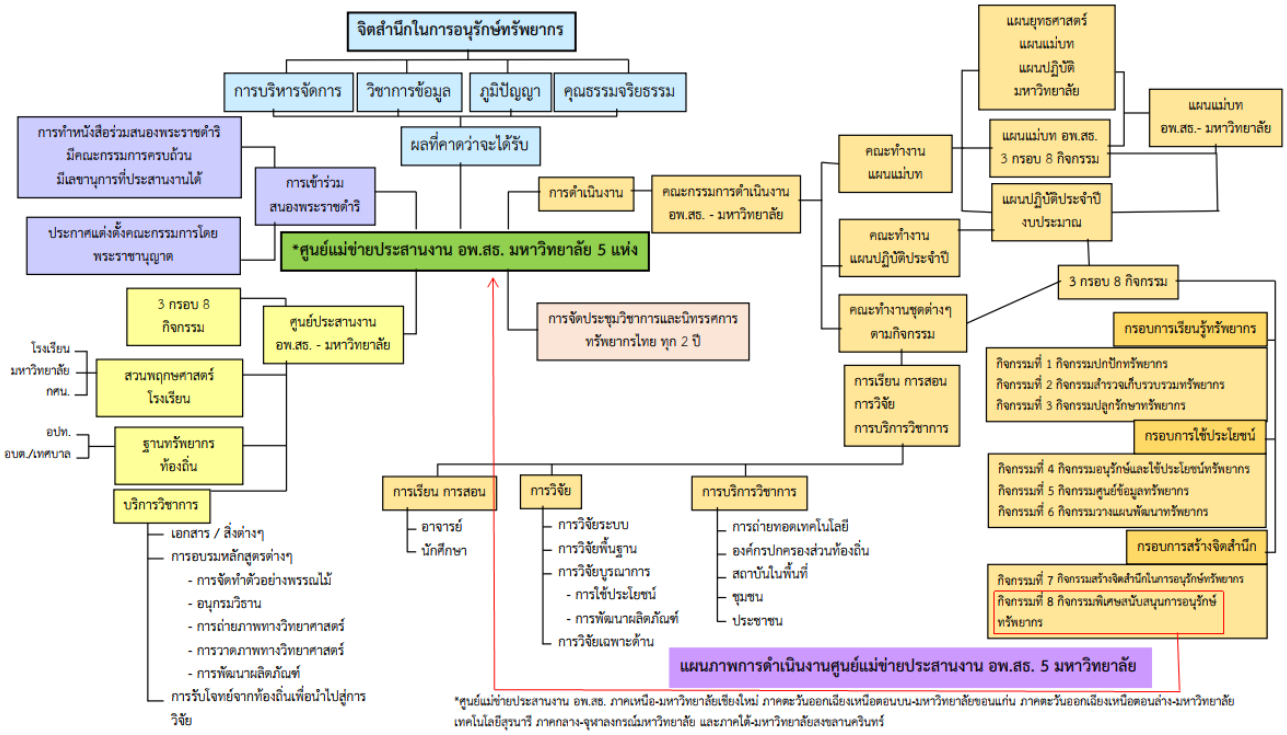

มหาวิทยาลัยแม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.จะดำเนินงานศูนย์ประสานงานอพ.สธ.ของมหาวิทยาลัยที่เป็นเครือข่าย คือเป็นงานในกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยมหาวิทยาลัยขอพระราชทานเข้าร่วมสนองพระราชดำริและคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. - มหาวิทยาลัย ที่แต่งตั้งโดยพระราชานุญาต โดยมีอธิการบดีเป็นประธาน มีคณะทำงานหรือคณะอนุกรรมการชุดต่างเพื่อการจัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติ พิจารณาจากวิสัยทัศน์ พันธกิจของมหาวิทยาลัย ในเรื่องการเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับกิจกรรมโครงการ 3 กรอบ 8 กิจกรรม ของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ศูนย์แม่ข่ายประสานงานฯจะประสานกับมหาวิทยาลัยที่เป็นเครือข่ายและดำเนินงานตามกิจกรรมของศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัย ที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ต้องทราบการดำเนินกิจกรรม อพ.สธ. 3 กรอบ 8 กิจกรรม งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น สามารถให้ความรู้ แนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ฐานทรัพยากรท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และการบริการวิชาการ ซึ่งจะต้องมีความพร้อมในเรื่องเอกสาร สือต่างๆ การอบรมหลักสูตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เมื่อมีความพร้อมคือมีวิทยาการที่ผ่านการรับรองจาก อพ.สธ. การ

อบรมการจัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง อนุกรมวิธาน การวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ การถ่ายภาพทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรับโจทย์วิจัยจากท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การวิจัย โดยการนำเข้าสู่คณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแผนปฏิบัติ ในเรื่องการเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ ตามแผนผัง

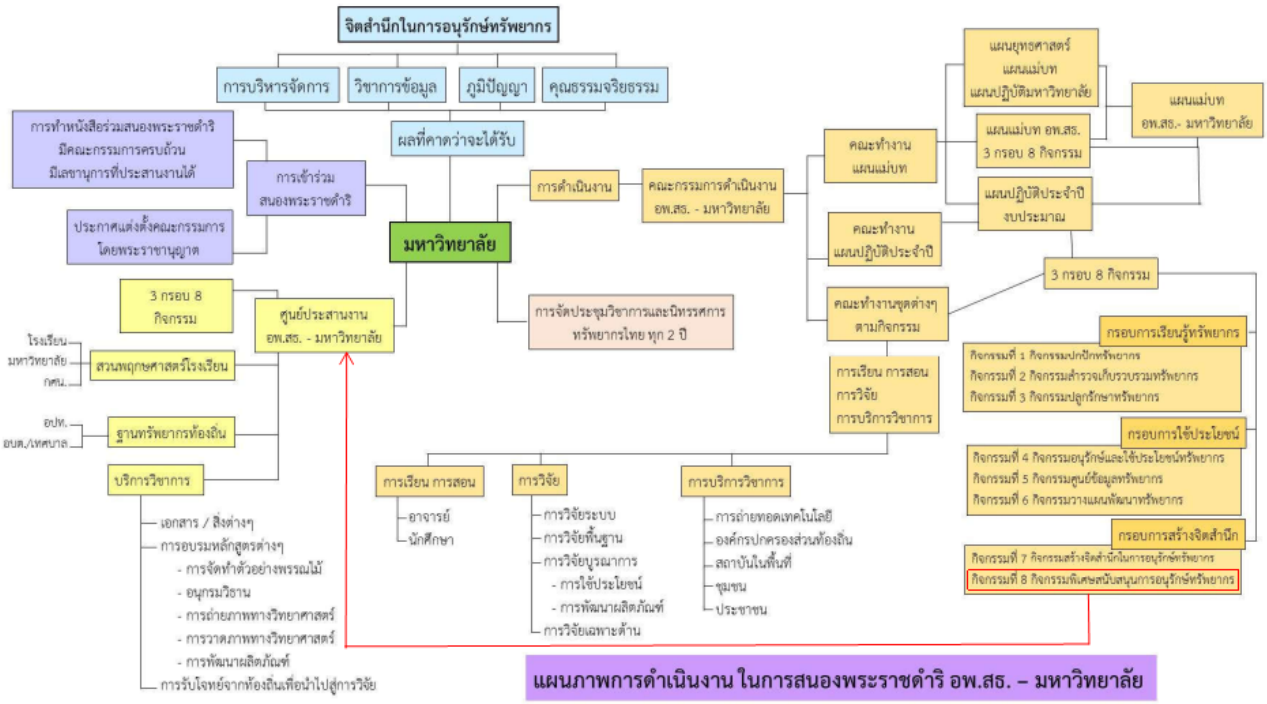

แผนผังการดำเนินงานของจังหวัด

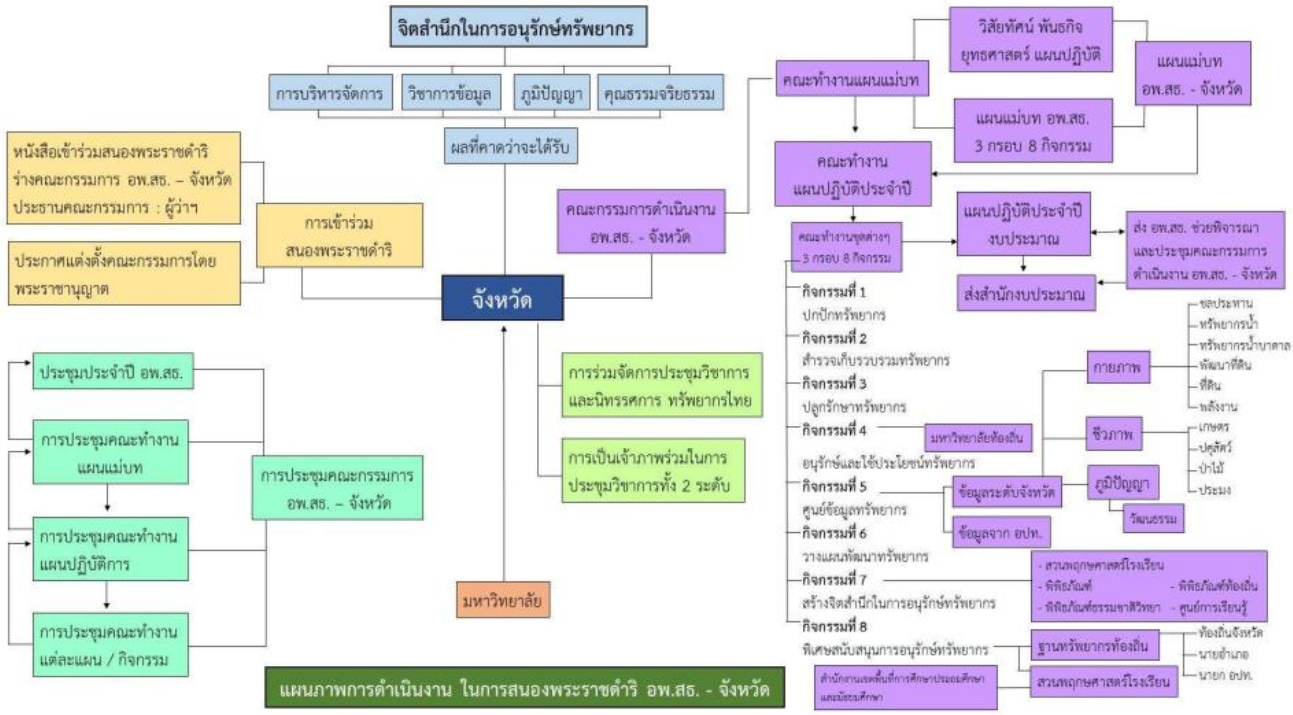

โดยที่จังหวัดทุกจังหวัดได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ทั้ง 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร บนสุดของแผนผัง คือเรื่องจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ด้านซ้ายเป็นเรื่องการบริหารจัดการ ตั้งแต่วิธีการเข้าร่วมสนองพระราชดำริ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน อพ.สธ.ทำงานชุดต่าง โดยในแต่ละจังหวัดมีคณะกรรมการดำเนินงานฯ ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการต่างๆ เป็นกรรมการและมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ ที่ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยพิจารณาโครงการที่สอดคล้องกับกิจกรรมของ อพ.สธ. สามารถนำเข้าร่วมสนองพระราชดำริ จังหวัดจะมีการดำเนินงานตามกรอบการสร้างจิตสำนึก กิจกรรมหลักคือกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร กรอบการใช้ประโยชน์ กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร ที่จังหวัดควรมีข้อมูลจริงโดยมีคณะทำงาน ที่จะมีข้อมูลทัพยากรกายภาพ โดยมีส่วนราชการภูมิภาค ที่ส่วนกลางสนองพระราชดำริ เป็นโครงสร้างข้อมูลจังหวัด ด้านทรัพยากรกายภาพ มีสำนักงานชลประทานจังหวัด ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรน้ำบาดาล พัฒนาที่ดิน ที่ดิน อุตุนิยมวิทยา ด้านทรัพยากรชีวภาพ ที่มีเกษตรจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ประมงจังหวัด ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นหน่วยประสานกับหน่วยงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่า ก็จะเป็นแหล่งข้อมูลด้านทรัพยากรชีวภาพ พืชสัตว์ จุลินทรีย์ เห็ด ด้านทรัพยากรวัฒนธรรมภูปัญญา ก็มีวัฒนธรรมจังหวัด ที่มีข้อมูลด้านภูมิปัญญา พัฒนาชุมชนมีข้อมูลภูมิปัญญาของการนำไปพัฒนา

เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งภาพใหญ่ของจังหวัด ส่วนข้อมูลในระดับท้องถิ่น จังหวัดก็มีนโยบายสั่งการผ่านนายอำเภอ ที่ดูแลในเรื่องท้องที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมมือกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการสนองพระราชดำริในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งจะสอดรับกับนโยบายและตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เข้าร่วมสนองพระราชดำริงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น เมื่อตำบลเข้าร่วมสนองพระราชดำริ โรงเรียนที่อยู่ตำบลนั้นๆ ก็ต้องเข้าร่วมสนองพระราชดำริ ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และเป็นกำลังสำคัญในงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่ดำเนินงานจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในการสำรวจทรัพยากร ข้อมูลในระดับท้องถิ่นที่เป็นปัจจุบัน จะเข้าสู่ระบบข้อมูลของจังหวัด และข้อมูลประเทศ ที่มหาดไทย 4.0 จะต้องมีกระบวนการ Big Data จากข้อมูลจริงเชิงพื้นที่ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาในการดำเนินงานของจังหวัดจำเป็นต้องมีมหาวิทยาลัยเข้ามาเป็นฐานด้านวิชาการ การศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาต่อยอดต่อไป

แผนผังการดำเนินหน่วยงานสนองพระราชดำริ

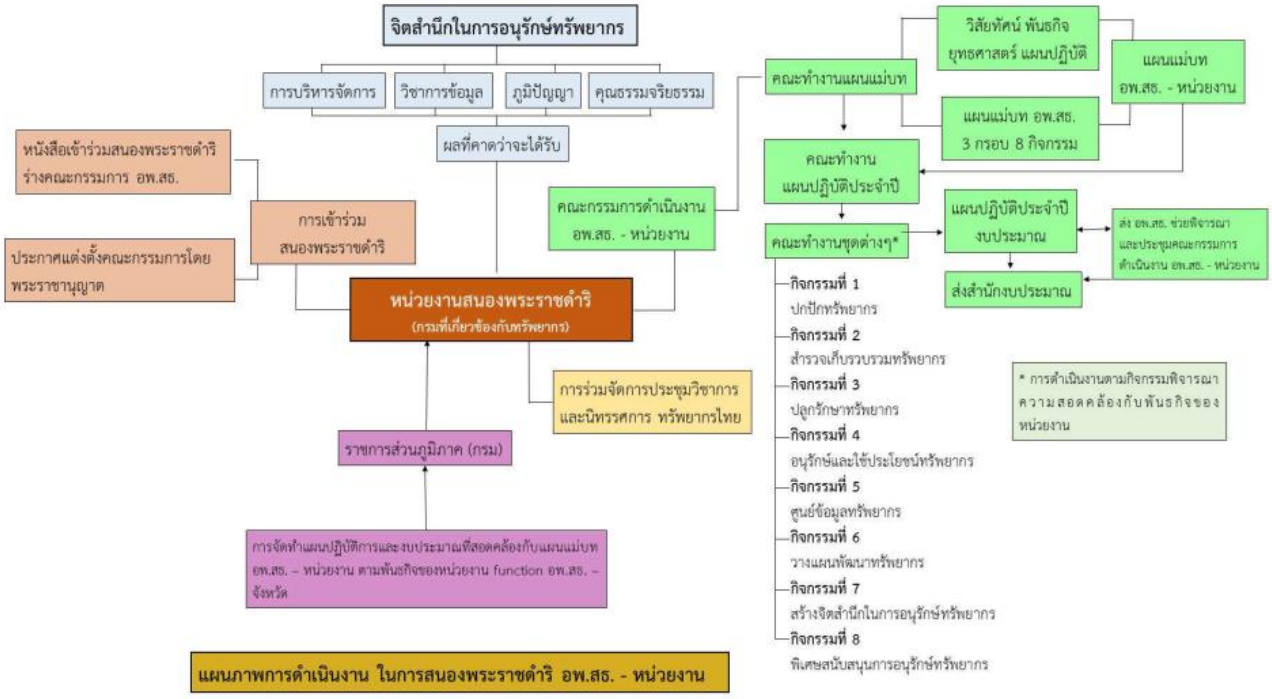

หน่วยงานสนองพระราชดำริในกลุ่มที่ 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ซ่งหน่วยงานก็มีการสนองพระราชดำริดำเนินกิจกรรมของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ในส่วนกลางส่วนราชการภูมิภาคก็เป็นคณะกรรมการดำเนินงานของจังหวัด เป็นแนวทางที่จะใช้งบประมาณของกรม เป็นงบ function มาดำเนินงานในจังหวัด ยกตัวอย่างเรื่องน้ำ หากท้องถิ่นมีการสำรวจจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ทราบใน

เรื่องพื้นที่เกษตร แต่น้ำไม่เพียงพอ ต้องการแก้ปัญหา ก็นำข้อมูลปรึกษากับทางชลประทานจังหวัด หรือทรัพยากรน้ำจังหวัด เพื่อจัดทำโครงการ ส่วนราชการภูมิภาคก็นำเรื่องเข้าคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) จังหวัด ผ่านการพิจารณาแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งเรื่องไปยังกรมในส่วนกลาง กรมในส่วนกลางก็รวบรวมเป็นโครงการพระราชดำริ ที่จะส่งให้อพ.สธ.ช่วยพิจารณา ยืนยันไปยังสำนักงบประมาณ จะเป็นการจัดทำงบประมาณที่มีฐานจากข้อมูลความต้องการจริง ฐานข้อมูลทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ เป็นการจัดการงบประมาณของประเทศในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น ที่มาจากฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

แผนผังงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

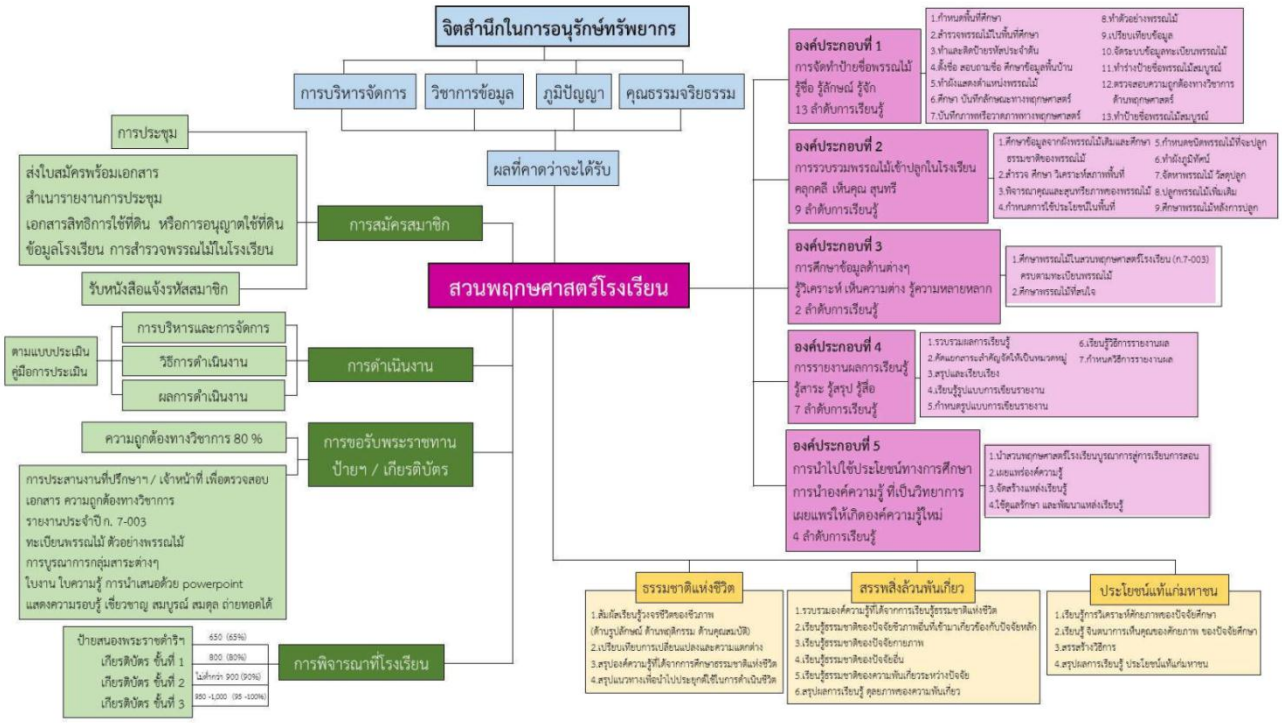

แผนผังสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นภาพรวมงานการดำเนินงาน ที่ด้านซ้ายมือเป็นการบริหารจัดการ การสมัครเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วม การดำเนินงานตามคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานตามเกณฑ์ เพื่อขอรับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ และเกียรติบัตรขั้นที่ 1 และเกียรติบัตรขั้นที่ 2 ด้านขวามือเป็นการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ที่มี 5 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีลำดับการเรียนรู้ การเรียนรู้ 3 สาระ ธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ประโยชน์แท้แก่มหาชน ก็มีลำดับการเรียนรู้ ที่มีรายละเอียดในคู่มือการดำเนินการ วิธีการให้คะแนนตนเอง

แผนผังการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

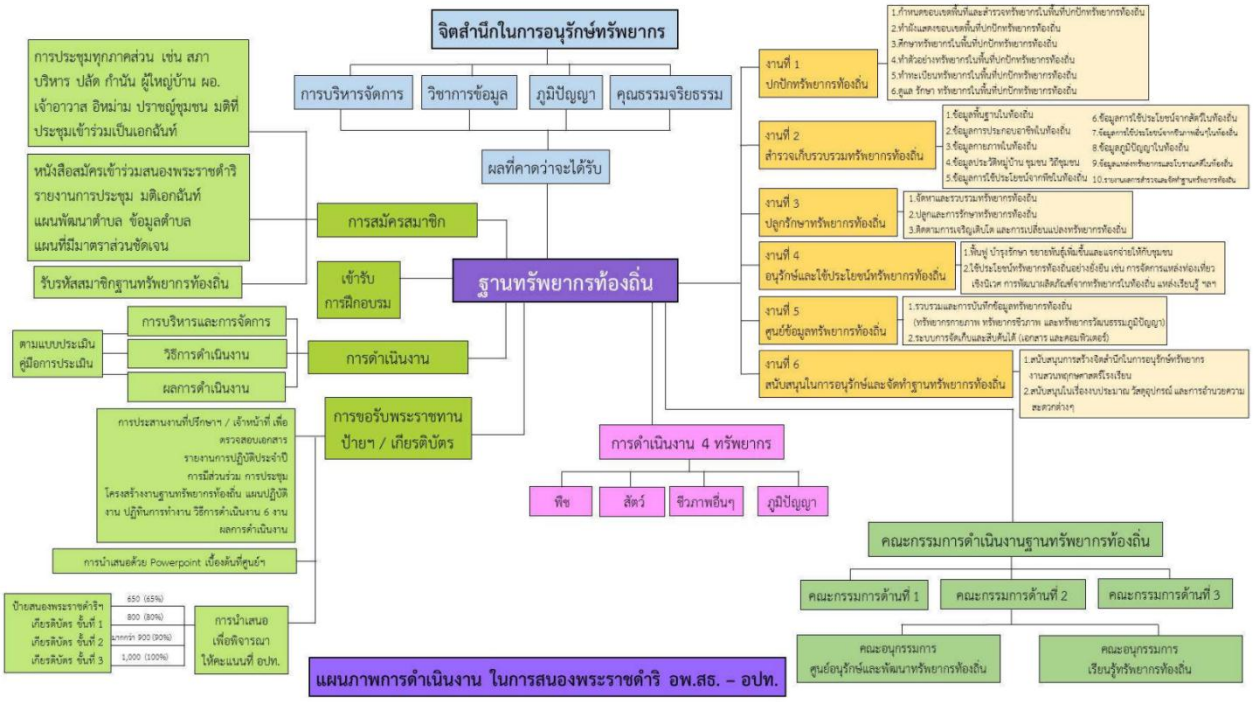

แผนผังฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นภาพรวมงานการดำเนินงาน ที่ด้านซ้ายมือเป็นการบริหารจัดการ การสมัครเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วม การดำเนินงานตามคู่มือการดำเนินฐานทรัพยากรท้องถิ่น การดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานตามเกณฑ์ เพื่อขอรับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ และเกียรติบัตรขั้นที่ 1 และเกียรติบัตรขั้นที่ 2 ด้านขวามือเป็นการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่มี 6 งาน งานปกปักทรัพยากร งานสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร งานปลูกรักษาทรัพยากร งานศูนย์ข้อมูลทรัพยากร งานสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และงานสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร มีลำดับการเรียนรู้ ระดับรับพระราชทานป่ายสนองพระราชดำริ การเรียนรู้ 4 ทรัพยากร เพื่อขอรับพระราชทานเกียรติบัตรขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ที่มีลำดับการเรียนรู้ มีรายละเอียดในคู่มือการดำเนินการ วิธีการให้คะแนนตนเอง

แผนผังการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

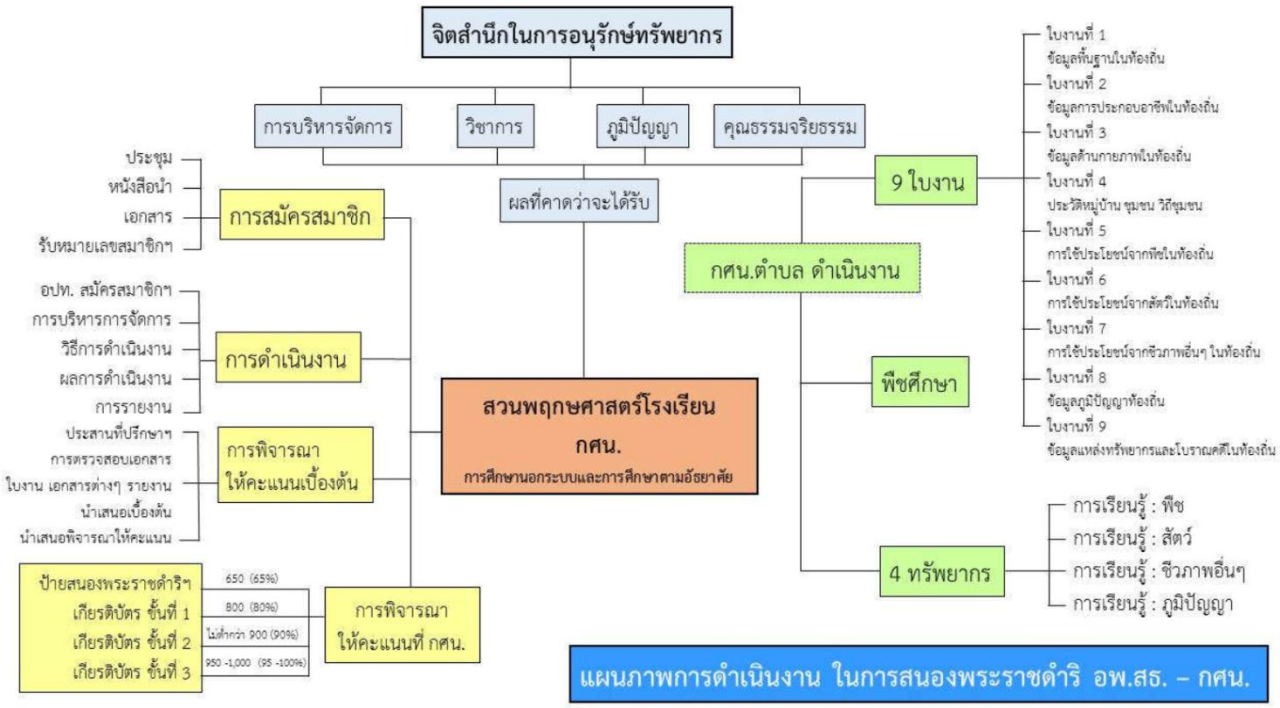

แผนผังการดำเนินงานของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ท้องถิ่น เป็นภาพรวมงานการดำเนินงาน ที่ด้านซ้ายมือเป็นการบริหารจัดการ การสมัครเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วม การดำเนินงานตามคู่มือการดำเนินงานริ่มศึกษาและใช้แบบบันทึกการสำรวจทรัพยากร 9 ใบงาน ของการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดย กศน.อำเภอจะเป็นโรงเรียน กศน.ตำบล เป็นห้องเรียน ที่มีนักเรียนมาจากหมู่บ้านต่างๆ การจัดทำทะเบียนทรัพยากร และมีพืชศึกษาในแต่ละห้องเรียน คือแต่ละตำบล มีพืชศึกษาหรือพืชสำคัญ ที่นำมาใช้ศึกษาตามกระบวนการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานตามเกณฑ์ เพื่อขอรับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ และเกียรติบัตรขั้นที่ 1 และเกียรติบัตรขั้นที่ 2 ทรัพยากร เพื่อขอรับพระราชทานเกียรติบัตรขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ที่มีลำดับการเรียนรู้ มีรายละเอียดในคู่มือการดำเนินการ วิธีการให้คะแนนตนเอง

จากแผนผังข้างต้น จะทำให้หน่วยงานสนองพระราชดำริต่างๆ มหาวิทยาลัย จังหวัด โรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นภาพว่าอยู่ตรงไหน ทำอะไร และเชื่อมต่อประสานกับใคร จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสนองพระราชดำริ ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อไปอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร เห็นคุณรู้ค่า อนุรักษ์พัฒนา และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน จากการรักทรัพยากร คือการรักชาติรักแผ่นดิน การรักษาฐานทรัพยากรนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศ ที่จะส่งต่อทรัพยากรให้เป็นมรดกและลูกหลาน ใช้ในการพัฒนาประเทศตลอดไป

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามแผนปฏิบัติ งบประมาณปี 2564

ดำเนินงานตามงบประมาณที่ได้รับ จากสำนักงบประมาณ ในการสนองพระราชดำริ การเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ หรือได้รับจากแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย เป้นงานที่สอดคลองกับ อพ.สธ.

วางกรอบการดำเนินงาน ที่เข้าใจ เข้าถึง นโยบายการทำแผนแม่บท 5 ปีที่เจ็ด ของ อพ.สธ. ที่มหาวิทยาลัยสนองพระราชดำริ เมื่อเข้าใจ เข้าถึง ก็สามารถวางกรอบแผนปฏิบัติการ

ทรัพยากรไทย หวนดูทรัพย์สิ่งสินตน คือการสำรวจตนเองซึ่งตรงกับนโยบายกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่**มหาวิทยาลัยจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศของมหาวิทยาลัย**

ทรัพยากรกายภาพ ได้แก่ที่ดิน อาคารสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆที่ท่านอธิการบดีต้องมีนโยบายเพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่มีอยู่ในกองแผนงาน ที่ดิน อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องมืออุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ยานพาหนะ ซึ่งจะต้องลงรายละเอียดไปถึงระดับภาควิชา ที่จะต้องมีรายละเอียดบัญชีทรัพย์สินต่างๆ จะเห็นว่าท่านอธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา จนถึงอาจารย์นักวิจัย ดูแลทรัพย์สมบัติชาติมหาศาล และสามารถราบว่ามีอะไรบ้างอยู่ที่ไหน จำนวนเท่าไร ในมหาวิทยาลัย ซึ่งควรเป็นเรื่องปกติที่ผู้บริหารในแต่ละระดับต้องทราบ ความรับผิดชอบ นำไปสู่ก่รวางแผนพัฒนา

ทรัพยากรชีวภาพ ได้แก่บุคลากร นักวิจัย ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ นักวิจัย ที่ต้องทราบว่าแต่ละท่านมีคุณวุฒิด้านใด จบการศึกษาในสาขาวิชาอะไร ทำงานวิจัยด้านใด ความเชี่ยวชาญ ความสนใจ ความถนัด ซึ่งการจะทำงานใดก็ ต้องวางคนให้ถูก เพื่องานสำเร็จตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ ก็เป็นเรื่องที่ผู้บริหารแต่ละระดับก็ต้องทราบ นักศึกษาระดับปริญญาเอก ปริญญาโท ปริญญาตรี ที่จะเป็นกำลังช่วยในการวิจัย การบริการวิชาการ การฝึกประสบการณ์ การพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย

ทรัพยากรชีวภาพ พืช สัตว์ จุลินทรีย์ เห็ดฯลฯ ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัย มีสถานะอย่างไร มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชีวภาพนั้นๆ อะไรบ้าง เป็นการให้เกียรติคนรุ่นเก่า และที่จะในการใช้พัฒนาอะไรต่อไป

ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้แก่วิถีของมหาวิทยาลัย วัฒนธรรมองค์กร ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอด งานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่ต้องมีการจัดระบบฐานข้อมูล มีอะไอยู่บ้าง วิเคราะห์นำไปพัฒนาต่อยอด

จากการที่มีทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ก็จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนา

การสนองพระราชราชดำริ หากเข้าใจ เข้าถึงว่าสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นั้น **สนองพระราชดำริอะไร** คือการสนองพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาน สยามบรมราชกุมารี ที่มีสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์

ประธาน ทรงสืบทอดงานอนุรักษ์ทรัพยากรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการรักษาฐานทรัพยากรของประเทศ นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงคือการพึ่งตนเองได้ ที่นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน **การสนองสนองพระราชดำริอย่างไร** สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า ทรงมีพระราโชบายให้งาน อพ.สธ. เป็นงานปกติ หน่วยงานที่สนองพระราชดำริ ทำอะไรอยู่ มีบทบาท หน้าที่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ สามารถนำงานนั้นมาสนองพระราชดำริ สำหรับมหาวิทยาลัย การเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการ เป็นงานที่สนองพระราชดำริ เมื่อเข้าใจ เข้าถึง ก็จะสามารถนำงานที่สนองพระราชดำริไปพัฒนาเป็นผลประโยชน์แท้ คือได้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ดังที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศฯ ทรงมีพระราชดำรัส ว่า *ประโยชน์แท้มีสองอย่างคือประโยชน์ส่วนตนที่ทุกมีสิทธิแสวงหาและได้รับ แต่ต้องสุจริตเป็นธรรมกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นประโยชน์ส่วนใหญ่ ที่ทุกคนมีส่วนร่วมอยู่ การทำงานต้องได้ประโยชน์แท้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ประโยชน์นั้นจึงจะมั่นคงถาวร เป็นผลดีแก่ชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง*

เรื่อง**ทรัพยากรไทยหวนดูทรัพย์สิ่งสินตน**นั้น ได้กล่าวมาตั้งแต่ก่อนปี 2558 ที่จะจัดงานประชุมวิชาการและเป็นปีที่สมเก็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงมีพระชนมายุ 60 พรรษา ต้องการให้หน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ มีฐานข้อมูลจริง ไม่ใช่จินตนาการ ข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผนพัฒนา พัฒนาการเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชการ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาเพิ่มคุณวุฒิอาจารย์ ให้ความรู้ประสบการณ์นิสิต นักศึกษา ที่จะจบเป็นบัณฑิตออกไปพัฒนาสังคม ประเทศชาติ พัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย การสนองพระราชดำรินั้นไม่ใช่ว่าไม่ได้อะไร แต่ถ้าวิเคราะห์ให้ดีแล้ว การสนองพระราชดำริเป็นประโยชน์กับตนเอง มหาวิทยาลัย สังคม ประเทศชาติ ตามเป้าหมาย อพ.สธ. คือ พัฒนาบุคลากร เพื่อไปอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย โดยวัตุประสงค์ เข้าใจ เห็นความสำคัญของพันธุกรรมพืชหรือทรัพยากร ให้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติ จนเกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย และมีระบบข้อมูลที่สื่อถึงกันทั่วประเทศ ที่เป็นเป้าหมายหลักในการดำเนินการสนองพระราชดำริในระยะ 5 ปีที่เจ็ด ตามแผนแม่บท อพ.สธ.

ทรัพยากรไทย ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น จากที่มีประสบการณ์ที่ไปเห็นว่า บ๊วยเพียงพืชเดียว สามารถพัฒนาเป็นถึง 116 ผลิตภัณฑ์ อพ.สธ.ได้ทำตัวอย่างการดำเนินงานพืชอนุรักษ์ 8 พืช ได้แก่ ทุเรียน สัก มะเกี๋ยง มะกิ๊ง ตีนฮุ้งดอย น้อยหน่าเครือ ชาเมี่ยง กล้วยไม้ ซึ่งได้ทูลเกล้าถวายแนวทาง ในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2 เมษายน 2558 และมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ขอพระราชทาน ต้นยางนาเป็นพืชอนุรักษ์ที่ 9 และมีผักอีนูน เห็ด เป็นชีวภาพที่อยู่ในการวางแผนวิจัยและพัฒนา หากมหาวิทยาลัยเข้าใจ เลือกพืชหรือชีวภาพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จากข้อมูลที่มีไม่ว่าเรื่องบุคลากร งานวิจัยที่ผ่านมา มาทดลองทำร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอด อพ.สธ. มีมหาวิทยาลัยที่สนองพระราชดำริ 70 มหาวิทยาลัย จะได้ 70 ศักยภาพ ถ้าทำชีวภาพละ 10 ผลิตภัณฑ์ จะได้ 700 ศักยภาพ แต่ละผลิตภัณฑ์ยังต้องพัฒนาต่อไป ประเทศไทยมี 7255 ตำบล ถ้าเพียง 3000 ตำบลที่มีโจทย์ ที่ต้องพัฒนาชีวภาพในตำบล เรามีงานวิจัยอีกมหาศาลที่สามารถนำไปพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน ประเทศ

ทรัพยากรไทย ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ จากการที่มหาวิทยาลัยนำแนวทาง อพ.สธ.ไปดำเนินการ จะเห็นประโนชย์ที่จะเกิดกับท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัว เป็นศักยภาพของมหาวิทยาลัย ที่ได้ดำเนินการตามบทบาท วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย

ทรัพยากรไทย ประโยชน์แท้แก่มหาชน จากการดำเนินงานอย่างเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และจะย้อนกับในการหวนดูทรัพย์สิ่งสินตน ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น ชาวบ้านไทยได้ประโยชน์ ประโยชน์แท้แก่มหาชน เมื่อทำงานกันด้วยความชำนาญ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ก็จะเกิดประโยชน์กับมหาชน ประเทศชาติ ในความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

มั่นคง คือความมั่นคงทางทรัพยากร ต้องรู้ชนิด จำนวน ที่จะอนุรักษ์อะไร และอนุรักษ์อย่างไร

มั่งคั่ง จากทรัพยากรที่มีและมีภูมิปัญญากำกับ ในการใช้ประโยชน์ ทำมาศึกษา วิจัย พัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่า เกิดรายได้ เป็นความมั่งคั่ง

ยั่งยืน ต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร รู้จักการใช้ประโยชน์ **การ**ใช้อย่างยั่งยืน ต้องรู้ชนิดจำนวนถึงจะบริหารจัดการ เป็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความพอประมาณ เป็นเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ที่ต้องใช้เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ที่นำไปสู่เศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่สมดุล พร้อมรับกับการเลี่ยนแปลง ทรัพยากรนั้นต้องปลูกได้ ขยายได้ มิใช่นำออกมาจากป่าอย่างเดียว ซึ่งไม่มีการทดแทนก็จะหมด อีกทั้งนโยบายต่างก็ต้องยั่งยืนต่อเนื่อง จึงจะเป็นความยั่งยืน

มหาวิทยาลัย ต้องมีศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มหาวิทยาลัย ซึ่งรายละเอียดมีอยู่ในหนังสือจากยอดเขาถึงใต้ทะเล 8 ในเรื่อง แผนผังการประส่านงาน ใคร ทำอะไร เชื่อมต่อกับใคร ที่เห็นภาพรวมการทำงานเป็นเครือข่าย อพ.สธ. บทบาทของศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.-มหาวิทยาลัย

เมื่อเข้าใจ เข้าถึง กรอบแนวทางการดำเนินงาน ก็จัดทำแผนปฏิบัติประจำปี นำโครงการที่มีอยู่ปรับมาเข้ากรอบ หรือจัดทำแผนแม่บทระยะ 5 ปีที่เจ็ด แผนปฏิบัติประจำปี ต่อไป

ขอได้โปรดอ่าน วิเคราะห์ ทำความเข้าใจในบทความนี้